

Xarxes per al canvi, una oportunitat per a la transformació educativa

MERCÈ MAS

Si no parla amb mi, com em pot valorar?

Aquesta frase recollida pel tutor d'un alumne de secundària, referint-se a un altre professor del centre que li acabava de retornar la qualificació d'un treball, és una pregunta que interpel·la una idea clau: a què donem valor? Per a què? Qui en té la potestat?

Visibilitza un vincle professor-alumne que interpreta l'aprenentatge només des de la teoria dels atributs individuals sense tenir en compte la complexitat de la resta d'interaccions que es desprenen del context. Un marc que alguns autors posen en qüestió en presentar l'educació com a «esforç social» (Leana, 2011) que s'assoleix en el context dels centres, dels sistemes i de les comunitats més àmplies a través de relacions diverses. Des d'aquesta perspectiva, aquesta pregunta convida a redefinir el propòsit de la institució educativa amb relació a tot el sistema en el qual està inscrita.

L'infant i el jove, com a aprenent, reclama una mirada i escolta atenta que no percep. Tal com exposa Begoña Roman; l'escolta, l'atenció, és a dir, el respecte, implica repensar-nos des d'un model de solidaritat, entesa com a autonomia amb la participació de les persones que interaccionen. L'aprenentatge com a acompanyament des de la responsabilitat compartida, creant capacitat perquè cadascú pugui teixir la pròpia veu. Compta amb mi perquè pugui ser conscient del que aprenc i em pugui responsabilitzar de les decisions preses!, ens ve a reclamar l'alumne. Ens demana participar en la construcció social del valor, i s'hi endevina la voluntat d'elaborar un diàleg des de criteris compartits per poder participar del judici i fer-se'n corresponsable. No en fuig, sinó que s'hi vol comprometre. L'ob-

jectiu del context d'aprenentatge ha de ser facilitar condicions per a construir la pròpia veu, això és l'autoregulació de tots i cadascun dels aprenents.

El primer dels set principis de l'aprenentatge proclama aquesta centralitat en la biografia basant-se en el dret de cada individu de projectar un procés vital amb propòsit, dignitat i opcions (Kaser i Halbert, 2017).

Però ja se sap que un mestre sol no pot transformar l'escola, ni fer canviar el sistema. Ens cal la implicació de les persones que interaccionen al llarg d'aquest procés d'autoregulació de cada alumne. Les xarxes prenen, doncs, com a objectius l'activació de les relacions i interaccions, fent entrar en joc les diferents mirades entre els agents i elements que hi coincideixen. Són espais mentals i de temps que afavoreixen processos de metacognició amb un mateix o amb altri, des de la confiança, la transparència i la cooperació, des del respecte a les identitats i mentalitats diverses. La xarxa es configura com a punt de trobada on construir significats fonamentats en marcs teòrics consensuats sobre com les persones aprenen. El procés de metacognició ens facilita la comprensió de la complexitat dels reptes que ens proposem.

«Xarxes per al canvi» ho proposa des d'un procés formatiu de reajustament constant entre centres públics i concertats de primària i secundària, que defineix el programa d'innovació pedagògica per a la transformació educativa, propi per a la ciutat de Barcelona. El Consorci d'Educació de Barcelona, Escola Nova 21, l'ICE de la UAB i Rosa Sensat signen el febrer de 2017 el conveni pel qual sumen diferents iniciatives i processos per desenvolupar aquesta transformació.¹

El programa, doncs, té un pla d'acció sistèmic que persegueix com a objectiu el compromís de cada persona en el propòsit, definit i entès, com diuen Hargreaves i Fullan (2014), com a valor ètic que ens responsabilitza de les decisions que puguem prendre en qualsevol nivell del sistema educatiu, des de l'aula (nivell micro), al sistema (nivell macro). La xarxa i el centre (nivells meso) interpel·len constantment els anteriors per reajustar-los.

Canviar els vincles, canviar els hàbits mentals, repensar el propòsit i establir les condicions i estratègies per evolucionar, això és innovar. La força de la innovació rau en la força del treball cooperatiu horitzontal del professorat compromès amb una escola més democràtica (Carbonell, 2006), un sistema que prioritzi la millora de les relacions per modificar paradigmes culturals i professionals per a la millora dels processos d'autoregulació de totes i cadascuna de les persones que aprenen.

1. Video presentat a la sessió plenària del 12 de juny del 2018. Vegeu <https://www.youtube.com/watch?v=uj7DDrwrIR0E> i <http://transformacioeducativa.cat/noticies/sessio-plenaria-xarxes-per-al-canvi-12-de-juny-de-2018>. Guió i realització de Mercè Mas i edició d'imatge de Joan Mas (consulta: 23 gener 2020).

A què donem valor? Per a què? Qui en té la potestat? Si recollim el relleu de les altres renovacions pedagògiques que han defensat els valors democràtics i han marcat la història de l'educació del nostre país, decidirem que qui ha de poder respondre a aquestes preguntes de manera fonamentada és l'infant, el jove, *tots* els infants i joves al llarg d'un procés formatiu d'aprenentatge, perquè els ha de servir tota la vida.

BIBLIOGRAFIA

- CARBONELL, Jaume (2006). *La aventura de innovar: El cambio en la escuela*. Madrid: Morata.
- DEWITT, Peter M. (2016). *Collaborative leadership: Six influences that matter most*. Thousand Oaks, Calif.: Corwin Press/Learning forward.
- HARGREAVES, Andy; FULLAN, Michael (2014). *Capital professional: Transformar la enseñanza en cada escuela*. Madrid: Morata. [Traducció de Cristina Mimiaga]
- HARGREAVES, Andy; O'CONNOR, Michael T. (2018). *Collaborative professionalism: When teaching together means learning for all*. Thousand Oaks, Calif.: Corwin Impact Leadership Series.
- KASER, Linda; HALBERT, Judy (2017). *The Spiral Playbook: Liderar amb mentalitat indagadora a sistemes educatius i escoles*. Barcelona: Escola Nova 21; Xarxes per al Canvi. També disponible en línia a: <https://www.escolanova21.cat/wp/wp-content/uploads/2019/12/EN21_PlayBook_qbaixa.pdf>.
- LEANA, Carrie R. (2011). «The Missing Link in School Reform». *Stanford Social Innovation Review*, vol. 9, núm. 4. També disponible en línia a: <https://ssir.org/articles/entry/the_missing_link_in_school_reform>.
- QUINTERO, Esther (2017). «Elevating Relationships. How Collaboration Shapes Teaching and Learning». *American Educator* (estiu), p. 18-21. També disponible en línia a: <<https://www.aft.org/ae/summer2017/quintero>>.
- SANMARTÍ, Neus (2007). *10 ideas clave: Evaluar para aprender*. Barcelona: Graó.
- SOLER, Joan (coord.) (2015). *Vint mestres i pedagogues catalanes del segle xx: Un segle de renovació pedagògica a Catalunya*. Barcelona: Rosa Sensat.